

of alle soorten hoofdstraffen die ergens in een Lidstaat voorkomen, in alle Lidstaten moeten worden overgenomen. Men had kunnen nadenken over de maximale duur van de tijdelijke opsluiting. Bij de geldboete is zeker de vraag aan de orde of het dagboetestelsel al dan niet dient te worden verkozen boven het stelsel van de vaste bedragen. Wat de verzwarende en verzachtende omstandigheden betreft, kon de vraag worden gesteld of er algemene regels moeten ingeschreven worden in het algemeen deel van het Strafwetboek dan wel specifieke verzwarende en verzachtende omstandigheden bij elk misdrijf afzonderlijk. Welke factoren moeten als verzwarende of verzachtende omstandigheden worden weerhouden? Hoe ver mag of moet de rechterlijke appreciatiemarge reiken? Moeten voorbereidingshandelingen algemeen strafbaar worden gesteld? Moet de poging strafbaar zijn bij elk misdrijf? Moet het onderscheid tussen mededader, aanstoker en medeplichtige behouden blijven? Voor welke veroordelingen moeten uitsluitend en probatie mogelijk zijn? Wat is de beste duur van de proefperiode? Blijft de voorwaardelijke veroordeling na afloop van de proefperiode best nog op het strafblad staan? Hoeveel van de gevangenisstraf moet de veroordeelde hebben ondergaan alvorens in aanmerking te komen voor voorwaardelijke invrijheidstelling? Dat dergelijke doelgerichte vragen niet echt aan bod kwamen, bewijst dat de tijd er nog niet rijp voor is.

Het opzet van het onderzoek was o.i. dan ook iets te ambitieus. Rekening houdende met de politieke geladenheid van het strafrecht als traditioneel attribuut van nationale soevereiniteit, is de tijd zeker nog niet rijp voor een algemene harmonisatie van de straffen in Europa. Zelfs indien deze harmonisatie wordt beperkt tot enkele 'euro-misdrijven' (welke lijst men hier op basis van welke criteria ook voor zou nemen), is de impact hiervan op het nationale rechtssysteem te groot om deze operatie vlekkeloos en geïntegreerd te laten verlopen. Dus zelfs als een toenadering in de enorme diversiteit aan nationale wetgevingen al mogelijk zou zijn, lijkt ze weliswaar enkele voordelen te bieden bij de internationale samenwerking, maar is het niet opportuun om al te vergaande hervormingen aan de Lidstaten op te dringen. Het denkspoor van de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen uit andere Lidstaten met respect voor hun eigenheid en verscheidenheid lijkt een meer realistische en minder ingrijpende benadering. Dat een minimale Europese tussenkomst nodig is om de te grote verschillen af te zwakken, lijken ook de meer sceptische staten te aanvaarden. Wat de

legitimiteit betreft, is er nood aan een duidelijkere rechtsbasis in de constitutionele teksten van de Europese Unie. Hier moet de Europese Conventie¹⁴ een juridische grondslag bieden voor harmonisatie op het vlak van de strafuitvoering en zorgen voor een criterium ter aanduiding van de misdrijfvormen waar een Europees ingrijpen vroeg of laat wenselijk zal zijn, rekening houdend met de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit. De hier beschreven studie biedt in ieder geval een goed referentiekader rond deze problematiek en heeft zinvolle inzichten bijgebracht die in de toekomst zeker nog van nut kunnen zijn.¹⁵

Steven VANDROMME,
aspirant F.W.O. Vlaanderen –
Universiteit Antwerpen (U.I.A.)

Literatuur

BRODY, R. en RATNER, M. (ed.), *The Pinochet Papers*, Den Haag, Kluwer Law International, 2000, 506p.

Onder de subtitel "The case of Augusto Pinochet in Spain and Britain" maakt deze compilatie een systematische inzage mogelijk in het geheel der documenten, brieven, toespraken, diplomatieke nota's en gerechtelijke beslissingen die rechtstreeks en onrechtstreeks verband houden met de zaak PINOCHET. Ze wordt vervolledigd door een uitvoerige analyse van de immuniteit van staatshoofden wegens foltering (N. RODLEY), een overzicht van de in Spanje gevoerde procedures (R.J. WILSON) en commentaar op de uitspraak *Pinochet III* (M. RATNER).

Uittreksels uit de relevante wetten en verdragen, alsook een chronologie vullen het werk aan, dat een handige synthese biedt van deze complexe zaak.

Françoise THOMAS

14. Zie over de voorbereidingen van de Intergouvernementele Conferentie 2004 over de toekomst van Europa: het discussieforum op hyperlink "http://europa.eu.int/futurum/index_nl.htm" en de werkzaamheden van de werkgroep X Vrijheid, Veiligheid en Rechtvaardigheid van de Europese Conventie, die ons het meest aanbelangt hyperlink "http://european-convention.eu.int/doc_register.asp?lang=NL&Content=WX".

15. Het slotverslag dateert van 2 december 2002, CONV 426/02. De geïnteresseerden kunnen al uitkijken naar het boek: M. DELMAS-MARTY, G. GIUDICELLI-DELAGE en E. LAMBERT-ABDELGAWAD (eds.), *L'harmonisation des sanctions pénales en Europe. The harmonisation of criminal sanctions in Europe*, te verschijnen bij Coll. de l'UMR de droit comparé, 2003.